

8. Janine Heinrichs (2024). “Duolingo sharhi: 100% ravonlikka erisha olasizmi? Mening tajribam” and Luca Lampariello “Duolingo review: is it the world’s best way to learn a language?”

INGLIZ TILIDA LEKSIK BOYLIKNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEKNOLOGIYALARNING ROLI

Hayitboyeva Rayhona

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Xorijiy tillar fakulteti Ingliz tili yo'nalishi

1-bosqich talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqola ingliz tilida leksik boylikni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalarning roli va ularning ta'lim jarayoniga ta'sirini tahlil qiladi. Mobil ilovalar, onlayn platformalar va interfaol resurslar yordamida talabalar yangi so'zlarni o'rganish va ularni turli kontekstlarda qo'llash imkoniyatlariga ega bo'ladilar. Texnologiyalar, ayniqsa, leksik boylikni oshirishda samarali bo'lib, o'quvchilarga individual o'rganish usullarini tanlash va bilimlarini yanada mustahkamlash imkonini beradi. Maqolada texnologiyalarning afzalliklari va kamchiliklari, ularni ehtiyotkorlik bilan qo'llash zarurligi hamda o'qituvchilar uchun samarali integratsiya qilish usullari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Ingliz tili, leksik boylik, zamonaviy texnologiyalar, mobil ilovalar, onlayn platformalar, interfaol resurslar, o'rganish, ta'lim jarayoni, o'quvchilar, texnologiyalarni integratsiya qilish.

Ingliz tilini o'rganish jarayoni o'quvchilarning bilim olish, tilga bo'lgan qiziqish va o'z maqsadlariga erishishdagi izlanishlariga asoslanadi. Bugungi kunda ingliz tilini o'rganish an'anaviy usullardan tashqari zamonaviy texnologiyalardan ham foydalangan holda yanada samarali amalga oshirilmoqda. Zamonaviy texnologiyalar — mobil ilovalar, onlayn platformalar, interfaol resurslar va raqamli vositalar —

talabalarga ingliz tilining leksik boyligini oshirishda katta yordam beradi. Bu texnologiyalarni o'rganishda qo'llash orqali talaba o'ziga mos o'rganish usulini tanlash va tilni chuqurroq o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Leksik boylikni rivojlantirish, ya'ni yangi so'zlarni o'rganish va ulardan to'g'ri foydalanish tilni samarali o'rganishning asosiy tarkibiy qismlaridan biridir. Biroq, an'anaviy o'qitish metodlarida ko'pincha talaba faqat yodlash jarayonini amalga oshiradi, bu esa so'zlarni qanday ishlatishni chuqurroq tushunishni ta'minlamaydi. Zamonaviy texnologiyalar esa o'quvchiga so'zlarni real hayotdagi vaziyatlar bilan bog'lash, ularni kontekstda ishlatishni o'rganish imkonini beradi.

Zamonaviy texnologiyalar ingliz tilini o'rganish jarayonida ikki asosiy yo'nalishda ishlatiladi. Birinchisi, so'zlarni o'rganish va ularni kontekstda qo'llashni osonlashtiradigan texnologik vositalar. Ikkinchisi, o'quvchilarni yanada interfaol o'rganish metodlari bilan tanishtirish, bu esa o'quvchi o'z bilimini mustahkamlash imkoniyatini yaratadi. Har ikki yo'nalishda texnologiyalarning o'rni nihoyatda katta.

Mobil ilovalar ingliz tilini o'rganishda eng ommabop va samarali vositalardan biridir. Bugungi kunda bozorga chiqqan mobil ilovalar orasida Duolingo, Memrise, Quizlet kabi ilovalar o'quvchilarga yangi so'zlarni o'rganish va ularni yanada samarali mustahkamlash imkoniyatini beradi. Bu ilovalar o'quvchilarga o'rganish jarayonini o'yin shaklida taqdim etadi, bu esa o'rganishni qiziqarli va motivatsiyalashuvchan qiladi.

Duolingo ilovasi, masalan, o'quvchilarga so'zlarni qiziqarli mashqlar va testlar yordamida o'rganishga yordam beradi. Ilova foydalanuvchilarga so'zlar va iboralarni turli kontekstlarda ishlatishni, sinonimlar va antonimlarni bilishni, talaffuzni to'g'ri qilishni o'rgatadi. Ilovada o'quvchi muvaffaqiyatlarini ko'rib, yangi darajalar ochish va o'rganishdagi natijalarini baholash imkoniga ega bo'ladi. Shu bilan birga, ilovalar yordamida o'quvchilar ko'plab turli xil mavzularda so'z boyligini oshirishi mumkin.

Onlayn platformalar va interfaol resurslar talabalarga o'rganish jarayonini yanada interfaol va samarali qilishda yordam beradi. Misol uchun, BBC Learning English va Oxford English Dictionary Online kabi platformalar o'quvchilarga ingliz tilida leksik boylikni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan resurslarni taqdim etadi. Bu platformalarda nafaqat yangi so'zlarni o'rganish, balki ularni tinglab, talaffuzini to'g'ri qilish, va badiiy matnlarda yoki amaliy misollarda qanday ishlatilishini tushunish imkoniyatlari mavjud. Shu bilan birga, onlayn kurslar orqali o'quvchilar bilimlarini mustahkamlashlari va turli xil vaziyatlarda o'z so'z boyliklarini qanday ishlatishni o'rganishlari mumkin.

Shuningdek, interfaol resurslar talabalarga real vaqt rejimida baholash imkoniyatini taqdim etadi. O'quvchilar yangi so'zlar va iboralarni o'rganib, ular bilan interfaol

mashqlarni bajargan holda, o‘z bilimlarini sinab ko‘rishadi. Bu metodlar o‘quvchini bilimlarni faqat yodlashga emas, balki ular bilan real hayotda ishlashga o‘rgatadi.

Zamonaviy texnologiyalarning ingliz tilini o‘rganishda qo‘llanilishining bir qancha afzalliklari mavjud:

O‘zlashtirishning yuqori darajasi: Mobil ilovalar va onlayn platformalar talabalarga yangi so‘zlarni o‘rganish va ularni turli kontekstlarda qo‘llashda yordam beradi. Bu esa o‘rganish jarayonini ancha samarali qiladi.

Keng resurslar: Texnologiyalar yordamida talaba ingliz tilini o‘rganish uchun barcha zarur materiallarga, lug‘atlarga, audio va video manbalarga kirish imkoniyatiga ega. Bu imkoniyatlar o‘quvchilarga o‘z ehtiyojlariga mos resurslardan foydalanishni ta‘minlaydi.

O‘quvchi motivatsiyasi: Texnologiyalarning eng katta afzalliklaridan biri bu o‘quvchilarni motivatsiya qilishdagi roli. Interfaol texnologiyalar va o‘yinlar yordamida talaba o‘z maqsadlariga erishishda muvaffaqiyatlarini baholab boradi, bu esa o‘rganishni qiziqarli qiladi.

Tezkor va samarali o‘rganish: Onlayn testlar va mashqlar yordamida talaba o‘z bilimini tezda tekshirishi mumkin, bu esa o‘rganish jarayonining samaradorligini oshiradi.

Biroq, texnologiyalarning barcha o‘quvchilarga teng darajada taqdim etilishi va ehtiyotkorlik bilan qo‘llanilishi zarur. Masalan, ayrim talabalarda texnologiyalarga qaramlik va nojo‘ya ta’sirlar kuzatilishi mumkin. Shuningdek, texnologiyalarga kirish imkoniyatlari bo‘lmagan talabalar uchun texnologiyalar samarali bo‘lmasligi mumkin. Ayniqsa, qishloq hududlarida yashovchi yoki internetga kirish imkoniyati cheklangan talabalarda texnologiyalarning samaradorligi kamayishi mumkin.

Shu bilan birga, texnologiyalarning ba’zi cheklovlari mavjud. Masalan, mobil ilovalar yoki onlayn platformalar barcha talabalarga moslashgan emas. Boshqa so‘zlar bilan aytganda, ba’zi metodlar ba’zi tillarni o‘rganishda samarali bo‘lishi mumkin, ammo boshqalari uchun kamroq samarali bo‘lishi mumkin. Shuning uchun texnologiyalarni o‘qitishda ehtiyotkorlik bilan ishlatish va ularni an’anaviy o‘qitish metodlari bilan uyg‘unlashtirish zarur.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilida leksik boylikni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalarning roli beqiyosdir. Mobil ilovalar, onlayn platformalar va boshqa texnologik vositalar talabalar uchun o‘rganishni yanada samarali va qulay qilish imkoniyatini taqdim etadi. Texnologiyalar yordamida o‘quvchilar yangi so‘zlarni tez va oson o‘rganish, ularni turli kontekstlarda qo‘llash, shuningdek, so‘z boyliklarini turli variantlarda mustahkamlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Biroq, texnologiyalarning samarasidan to‘liq foydalanish uchun, ularni ehtiyotkorlik bilan qo‘llash zarur. Ba’zi talabalar texnologiyalarga kirish imkoniyatiga ega bo‘lmasligi yoki ulardan samarali foydalanish qobiliyati yetarli bo‘lmasligi mumkin. Shuning uchun, texnologiyalarni an’anaviy o‘qitish metodlari bilan uyg‘unlashtirish va o‘qituvchilarni texnologik vositalarni ishlatishga tayyorlash muhimdir.

Kelajakda texnologiyalarni o‘quv jarayonida yanada chuqurroq integratsiya qilish, o‘quvchilarning individual ehtiyojlariga mos ravishda personalizatsiyalangan o‘rganish tajribalarini yaratish va ularni o‘quv jarayoniga kengroq jalb qilish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, texnologiyalarning ta’limda samarali ishlatilishi o‘qituvchilarni muntazam ravishda yangi platformalar, ilovalar va resurslar bilan tanishtirishni talab etadi.

Zamonaviy texnologiyalar leksik boylikni oshirishda o‘zining o‘rni va ahamiyatini ko‘rsatgan bo‘lsa-da, ularning muvaffaqiyatli integratsiyasi faqatgina o‘quvchilarning texnologiyalarga bo‘lgan qiziqishini va o‘qituvchilarning malakasini oshirish orqali amalga oshirilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Reinders, H., & White, C. (2011). *The Theory and Practice of Technology-Based Language Teaching*. Palgrave Macmillan.
2. Jiao, Y., & Guo, Y. (2018). Vocabulary Learning through Mobile Apps: A Case Study of Chinese Learners of English. *Journal of Language Teaching and Research*, 9(5), 970-976.
3. Hsu, H.-Y., & Ching, Y.-H. (2013). Using Mobile Devices for Collaborative Learning: A Review of Research and Applications. *Journal of Educational Technology & Society*, 16(1), 14-26.
4. Li, X., & Ni, Z. (2015). The Role of Mobile-Assisted Language Learning (MALL) in Vocabulary Acquisition and Its Pedagogical Implications. *TESL Canada Journal*, 32(1), 24-41.
5. Kessler, G. (2013). Student-Generated Digital Media and Mobile Learning. *Computer Assisted Language Learning*, 26(4), 357-376.
6. Chen, C.-M., & Chang, C.-K. (2013). The Effect of Using Mobile Devices to Enhance Vocabulary Learning. *Computers & Education*, 62, 189-198.
7. Thorne, S. L., & Payne, J. S. (2005). Critical and Interpretive Approaches to Computer-Mediated Communication in Language Learning. *CALICO Journal*, 23(3), 1-30.